

ԽՆԿՈ ԱՎԵՐ

(Աթաբեկ Հովհաննեսի ԽՆԿՈՅԱՆ)

1870-1935

Գրել է բանաստեղծություններ, պոեմներ, հեքիաթներ, լեգենդներ, առակներ:

Խնկո Ապերը հայկական դպրոցների համար կազմել է մայրենի լեզվի դասագրքեր՝ «Մեր դպրոցը», «Կարմիր արև», շուրջ 120 ինքնուրույն և թարգմանական գրքերի հեղինակ է: Առավել հայտնի են նրա «Աղվեսն ու արջը», «Գող մաքին», «Առակներ», «Մրգաստան», «Հեքիաթներ ու պատմվածքներ» ժողովածուները:

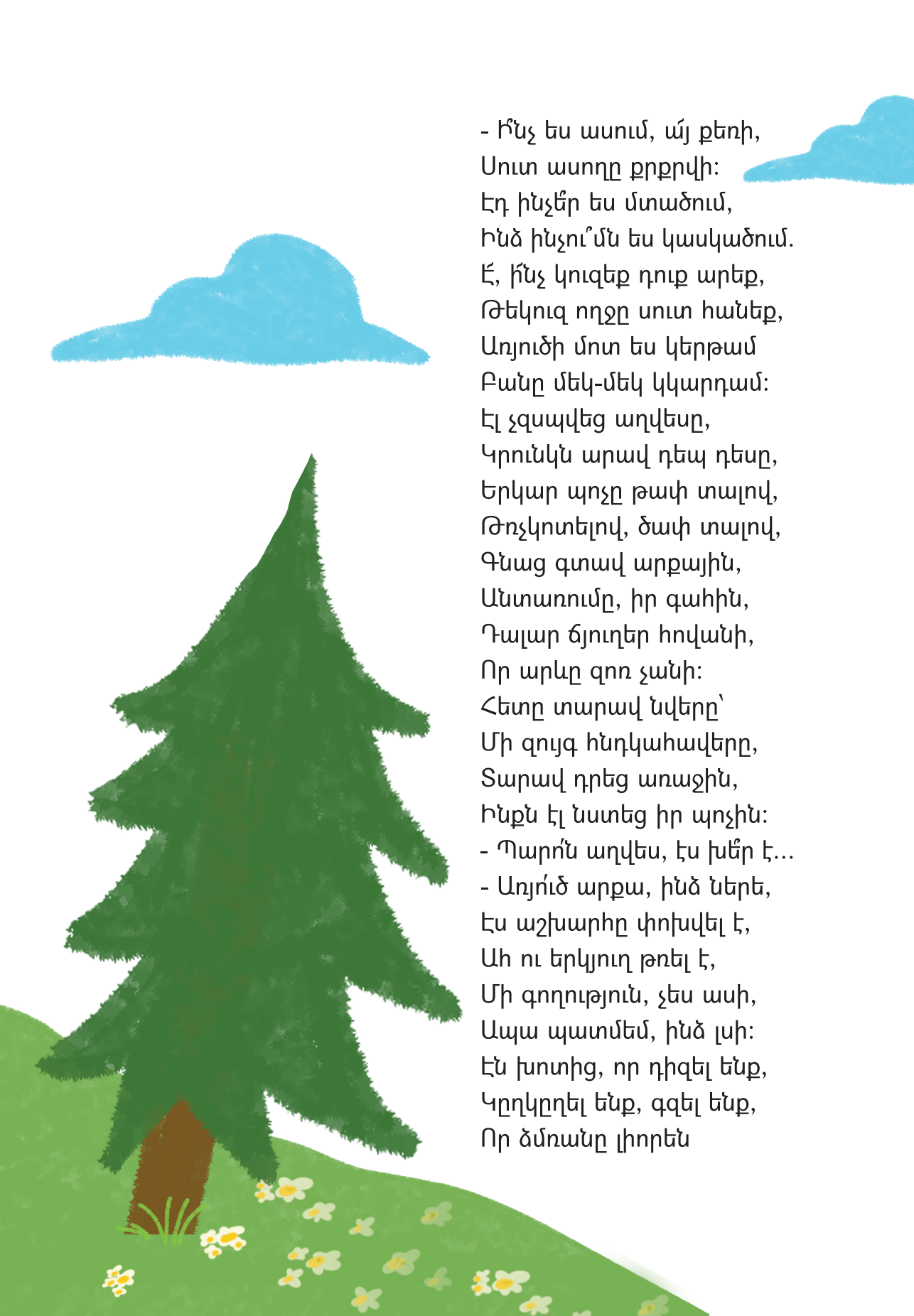
Գող մաքին

Կատուն ընկավ դռնեդուռ,
Գազաններին տարավ լուր,
Թե, չեք ասի, ես տեսա,
Դեռ լավ էր, որ շուտ հասա,
Վախկոտ մաքին՝ դեռ մի ծին՝
Խիստ անպատվեց առյուծին:
Էն խոտից, որ դիզած է,
Փշից-մշից զտած է,
Որ պիտ լինի անկողին
Գազաններիս պահողին,
Գողցավ մի փունջ գիժ մաքին,
Տարավ տվեց իր ձագին:
- Երբ կամ ինչպես տեսար դու,
Խանում-խաթուն մեր կատու,-
Ասավ արջը ծաղրելով,
Կատվի մեջքը շոյելով:
- Դու ինչու՞ ես անհամբեր,
Մեր բոլորի մեծ ապեր.
Ես իմ տեսածն եմ ասում,
Սուտ բան երբեք չեմ խոսում:

Հենց երեկ էր, որ մաքին,
Մատաղ նրա դմակին,
Ինձ բանի տեղ չդրավ,
Առավ խոտն ու ղրն տարավ:
- Այո՛, այո՛, էդպես է,
Մեր կատուն ուղղախոս է,
Պիտ պատժվի էնպեսը,-
Վրա բերեց աղվեսը:
- Ըմբոստ մաքու էդ քայլը,-
Կարծիք հայտնեց ծեր գայլը,-
Պիտի դատենք միասին,
Թե հավատանք աղվեսին:

- Ի՞նչ ես ասում, այ քեռի,
Սուտ ասողը քրքրվի:
Էդ ինչ՞նք ես մտածում,
Ինձ ինչու՞մն ես կասկածում.
Ք, ի՞նչ կուզեք դուք արեք,
Թեկուզ ողջը սուտ հանեք,
Առյուծի մոտ ես կերթամ
Բանը մեկ-մեկ կկարդամ:
Էլ չզսավեց աղվեսը,
Կրունկն արավ դեպ դեսը,
Երկար պոչը թափ տալով,
Թռչկոտելով, ծափ տալով,
Գնաց գտավ արքային,
Անտառումը, իր գահին,
Դալար ճյուղեր հովանի,
Որ արևը զոռ չանի:
Հետը տարավ նվերը՝
Մի զույգ հնդկահավերը,
Տարավ դրեց առաջին,
Ինքն էլ նստեց իր պոչին:
- Պարո՞ն աղվես, էս խնր է...
- Առյուծ արքա, ինձ ներե,
Էս աշխարհը փոխվել է,
Ահ ու երկյուղ թռել է,
Մի գողություն, չես ասի,
Ապա պատմեմ, ինձ լսի:
Էն խոտից, որ դիզել ենք,
Կըղկըղել ենք, զզել ենք,
Որ ձմռանը լիորեն

Գցենք քո տակն ու վրեն,
Գողցել, տվել է իր ճագին
Ժաժան գլուխ գող մաքին:
- Հաշիվ թող տա ըմբոստը,
Կամ վեր դնի իր փոստը:
- Այ՛ր, այ՛ր, տեր արքա,
Գործած մեղքին պատիժ կա.
Եթե ներեն այս անգամ,
Էն գող մաքին անզգամ,
Երբեք չի գա էլ կապի,
Խոտը կուտի, կպարպի:
Առյուծ արքան էդ մասին
Էսպես ասաց աղվեսին.
- Որքան կենդանիք որ կան,
Թող վաղը շուտ ինձ մոտ գան,
Մենք բոլորս միասին
Խորհուրդ անենք էդ մասին,
Թե ինչ պատիժ է հարմար
Էն ըմբոստ մաքու համար:
Աղվեսն ելավ ծոմովեց,
Հինգ-վեց անգամ խոնարհվեց,
Լիզեց տիրոջ թաթիցը
Ու դուրս թռավ մոտիցը:
Դեռ չէր ցրվել մառախուղ.
Առավոտյան շատ կանուխ
Կենդանիներն անտառում
Գզվում էին, գոռգոռում:
Երբ արևը դուրս եկավ,
Ալ արբեշում շոր հագավ,

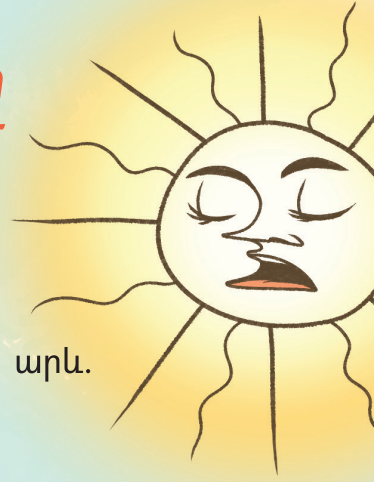
Շողքը գցեց սարերին
Ու կյանք տվեց անտառին,
Առյուծն իջավ իր գահից,
Ողջը լռեց իր ահից:
- Իմ գազաններ, լսեցե՛ք,
Մեկ-մեկ, հերթով խոսեցե՛ք,
Ամեն մեկը ձեզանից
Թող մտածի իրանից,
Կարծիք հայտնի՝ թե ինչպե՛ս
Պատժենք մաքուն սևերես,
Որ սրբազան դեզիցը
Խոտ է տարել դրսիցը:
Էսպես խոսեց առյուծը,
Գազանների էն մեծը:
Առաջ եկան իշանը,
Չոզոռոցն էր նշանը,
Թոփ-թոմարի խոսեցին,
Բայց ոչինչ էլ չասացին:
Լավ էր, եկավ վարազը,
Բռնեց էշերի հազը,
Վարազից խիստ վախեցին,
Ականջները կախեցին:
Օգտվելով էդ բանից,
Շիլ նապաստակն իր կողմից.
- Ես չեմ խոսում երկար-ձիգ,
Ահա՛ համեստ իմ կարծիք.

Մաքուն պատիժ թող լինի,
Որ նա բոստան չմտնի,
Կաղամբ, գազար չկրծի,
Այլ դաշտերումն արածի:
- Կորի՛, ծուռ աչք դու շղիկ,
Ծնածո՞ օրից անվարտիք...
Թագին քաշեց կարճ պոչից,
Իսկ կատուն էլ՝ սուր դնչից:
- Թե որ բանը ինձ մնա,
Մեր ամենի տեր արքա,-
Ասավ գայլը ալևոր,
Միս ու արյան միշտ սովոր,-
Ու քանի որ մենք մեզ ենք,
Բերենք գողին մի գզենք:
Հերթը հասավ արջ ապորը,
Քիչ հիվանդ էր նա էդ օրը.
- Չէ՛, ձեռք չտանք գող մաքուն,
Միայն ամեն իրիկուն
Պարտավորվի՝ մեզ համար
Մեղր բերի անդադար:
- Ձայն եմ տալիս նաև քեզ,
Մեր խելացի, ժիր աղվես:
- Որովհետև բրդոտը
Գողացել է քո խոտը,
Ուստի արդար կլիներ
Լոկ քեզ բաժին նա լիներ...

Էստեղ արքան՝ խիստ ու մթին,
Դարձավ կանգնած ժողովրդին.
- Մեր աղվեսի այս խորհուրդը
Ընդունու՛մ է ժողովուրդը:
Եվ ամենքը խոնարհ ու լուռ
Ընդունեցին միահամուռ:

Փեսացու մուկը

Մուկը ուզեց
Ամուսնանալ
Եվ հզորին
Փեսա դառնալ:
Նրան ասին,
Որ աշխարհում
Արեգակն է
Միայն հզոր:
Մուկը տեղից
Վեր է կենում,
Իրեն կոկում
Ու փառավոր
Գարնան մի օր,
Ջերմ առավոտ
Ուղիղ գնում
Արևի մոտ:
Գնում, ասում.

- Բարև, բարև,
Էս աշխարհի հզորն արև.
Քո դատրիկը
Հեզիկ-նազիկ,
Հեզիկ-նազիկ,
Ոսկեմազիկ,
Տուր ինձ՝ տանեմ,
Անեմ հարսիկ:
- Ես որտեղի՞
Հզորն եմ, որ...
Տես, էն ամպն է
Ինձնից հզոր,
Մին էլ տեսար
Արագ-արագ,
Կտավի պես
Երկար-բարակ
Տարածվում է,
Կապուտակում

Վարագույրով
Դեմքս ծածկում,-
Արեգակը
Մկանն ասավ:
Մուկը վազեց
Ամպին հասավ.
- Ա՛յ հզոր ամպ,
Բարև, բարև,
Ու՛ր ես գնում
Վերև, վերև:
Քո դստրիկը
Հեզիկ-նազիկ,
Հեզիկ-նազիկ,
Ոսկեմազիկ,
Տուր ինձ՝ տանեմ,
Անեմ հարսիկ:
- Ես որտեղի՞
Հզորն եմ որ...
Ա՛յ, քամին է
Ինձնից հզոր:
Որ բարկացավ,
Էլ գութ չունի,
Ո՛ւր ուզենա՛
Ինձ կտանի:
Նա ինձ կանի
Փաթիլ-փաթիլ
Ու կքամի
Կաթիլ-կաթիլ:

Մուկը վազեց
Հասավ քամուն.
- Քամի՛,- ասավ,
Հզոր ես դուն,
Ամպին կանես
Փաթիլ-փաթիլ
Ու կքամես
Կաթիլ-կաթիլ:
Քո դստրիկը
Հեզիկ-նազիկ,
Հեզիկ-նազիկ,
Ոսկեմազիկ,
Տուր ինձ՝ տանեմ
Անեմ հարսիկ:
- Ես եմ հզոր...
Երանի՛ քեզ.
Չէ՛, չէ՛, մկնիկ,
Դու խաբվել ես:
Չորեղ տեսնես
Դու սև գոմշին,
Կուզեմ պոկեմ,
Բերեմ կաշին,
Բայց որտեղի՞ց...
Ինչի՞ տեր եմ,
Որ ուզածս
Պոկեմ, բերեմ:
Մուկը դիմեց
Գոմշին արտում

Լուծ քաշելիս,
Հոգնած, տրտում.
- Գոմե՛շ,- ասավ,-
Դու հզոր ես,
Դու հզոր ես,
Ուժի տեր ես.
Քո դստրիկը
Հեզիկ-նազիկ,
Հեզիկ-նազիկ
Ոսկեմազիկ,
Տուր ինձ՝ տանեմ,
Անեմ հարսիկ:
- Ես եմ հզոր
Եվ ուժի տեր...
Որ էդպես է,
Բա էս անտեր
Գութանն ի՛նչ է
Ինձ չարչարում
Ու իմ ուսին
Ցավ պատճառում:
Գոմշին թողեց,
Վազեց գնաց.
- Հզոր գութան,-
Ասավ,- մի կաց...
Օրոր-շորոր
Արտ ես վարում,
Հողում խոր-խոր
Ակոս շարում,
Քանի՛ - քանի՛

Լուծ ու լծկան
Ճիպոտի տակ
Քեզ քաշող կան:
Քո դստրիկը
Հեզիկ-նազիկ,
Հեզիկ-նազիկ,
Ոսկեմազիկ,
Տուր ինձ՝ տանեմ,
Անեմ հարսիկ:
- Ուժիս գովքը
Այլ կերպ կտան.
Հզորն ո՛վ է,
Էն էլ գութան...
Որ հզոր եմ,
Ինչի՛ համար
Հողի միջին
Մութ ու խավար՝
Ինձնից ուժեղ
Արմատ ու սեզ
Ինձ ջարդում են
Ուզածի պես:
- Արմատ, արմատ,
Հզոր արմատ,-
Ասավ փեսա
Մուկը մի մատ,-
Դու շատ զոռ ես,
Դու հզոր ես,
Հզոր գութան
Դու կկոտրես:

Քո դստրիկը
 Հեզիկ-նազիկ,
 Հեզիկ-նազիկ,
 Ոսկեմազիկ,
 Տուր ինձ՝ տանեմ,
 Անեմ հարսիկ:
 - Արմատը՝ ճվ,
 Հզորը՝ ճվ,
 Վեր կաց գնա
 Դու մկան քով,
 Ա՛յ ձեր ցեղը
 Շատ հզոր է,
 Գետնի միջին
 Բուն կփորե,
 Կորոնե
 Սեզ ու արմատ,
 Կուտե, կուտե
 Մեկ-մեկ, հատ-հատ:
 Մուկը վազեց
 Մկնուիու մոտ:
 - Նանի,- ասավ
 Մեր հին ծանոթ,-
 Ա՛յ, արմատը
 Խոսքիս վկա,
 Քեզնից հզոր
 Չկա՛, չկա՛,
 Քո դստրիկը
 Հեզիկ-նազիկ,
 Հեզիկ-նազիկ,

Շեկիկ մազիկ,
 Տուր ինձ՝ տանեմ
 Անեմ հարսիկ:
 - Բարով, մկնիկ,
 Բարով տեսա,
 Ես քեզ զոքանչ,
 Դու ինձ փեսա:
 Իմ դստրիկը
 Հեզիկ-նազիկ,
 Շեկիկ-մեկիկ,
 Շեկիկ մազիկ,
 Կտամ ես քեզ,
 Արա հարսիկ:
 Մուկը մկան
 Արավ փեսա.
 Էս աշխարհի
 Օրենքն է սա:

Ժանտախտ

Կենդանյաց մեջ խիստ ժանտախտ էր,
Չմեռնելը շատ մեծ բախտ էր,
Ճգնաժամ էր օրհասական,
Ու ձայն տվեց առյուծ արքան.
- Կենդանիներ, ինչքան որ կան,
Թող հավաքվեն, գահիս մոտ գան:
- Է, արքայի հրաման էր,
Ժանտախտի պես դաժան բան էր.
Սարսուռ ընկավ դաշտ ու անտառ,
Գազանները լեղապատառ՝
Մեծ ու փոքր, բազմատարազ,
Արջ ու հովազ,
Վագր ու վարազ,
Չար բորենի, աղվես ու գայլ,
Մեկ էլ էշը վսեմափայլ,
Հավաքվեցին առյուծի դեմ:
Արքան գոչեց.- Ես ձեզ հետ եմ,
Իմ իշխաններ, ես լավ գիտեմ,
Որ ձեր սրտից արյուն կերթա.
Եթե բանը էսպես գնա,
Էս ժանտախտին, ականջը խուլ,
Ամբողջ ցեղով կգնանք կուլ:
Ինձ լսեցեք, բան եմ ասում.
Ում մեղքիցն է էսպես ցասում
Աշխարհն առավ ցեղիս լացը,
Հա վառվում է չորն ու թացը:

Եկեք, խնդրեմ, անկեղծորեն
Խոստովանեք՝ իմ անօրեն
Բան է բռնել,
Մեծ մեղք գործել:
Մեկն ես, որ ձեր գլխավորն եմ
Ձեր ամենից մեղավորն եմ,
Քանի անմեղ գառ ու ոչխար
Ուղարկել եմ մթին աշխարհ,
Ու հովվին էլ լեղապատառ
Ինչպես արել ճոթ ու պատառ:
Սա իմ մեղքն է, ճիշտն եմ ասում
Որ բերել է էսպես ցասում:-
Մեղքերն ասին արջ ու հովազ,
Չար բորենին, վագր ու վարազ,
Հետո և գայլ,
Վերջը էշը վսեմափայլ
Ասավ.- Սա է միակ մեղս,
Արտի մոտով անցած տեղս,
Հակառակ է չարը բարուն,
Ես մի բերան զարկի գարուն...
Աղվեսն էստեղ՝ լսեց, լսեց,
Ոտքի կանգնեց, մի ճառ խոսեց՝
Էնպես արդար,
Էնպես ճարտար,
Որ պիտ հիշվի հա՛ դարեդար.
- Առե՛ք,- ասավ,- սուլթան ու խան,
Առե՛ք նույնպես և իմ մեղան.
Ես ամենից մեղավոր եմ,
Բայց թե կացեք՝ տեղավորեմ:

Մեր արքան վես,
Մեր արքան հեզ
Խոստովանեց իր մեղքը մեզ.
Բայց թե խղճով եկեք դատենք,
Մեղքը վարձքից խելքով գատենք:
Լինի արքա,
Սովմձ ման գա,
Չուտե՞ ոչխար...
Փոլ գան, աշխարհ...
Ոչ, Տէր Արքա,
Ինչ ոչխար կա,
Քեզ է տրված փայ ու բաժին,
Ա՛յ, ինչ ասեմ ես էն գժին,
Էն անտաշին,
Կոպիտ էշին.
Գարու կանաչ արտը պոկե,
Մեղքն ու վարձքը նա չջոկե
Ու մեր ցեղին այսպես պատժե՞,
Չէ, պետք է դա կյանքով տուժե...
Տեղից թռան գազանները,
Դունչ ու թաթիկ լիզանները,
Խելոք էշին գետնին դրին,
Քթից բերին կերած գարին:

Վատ ընկերը

Մի անգամ
Առյուծ արքան
Մոնչում էր կողի ցավից.
Գազանները ամեն կողմից
Եկան հիվանդ արքային տես,
Բայց մեջերնին չկար աղվես:
Էդտեղ մեկ էլ
Մի պառավ գել
Ասաց.- Արքա՛,
Ախր ի՞նչ կա,
Որ աղվեսը՝

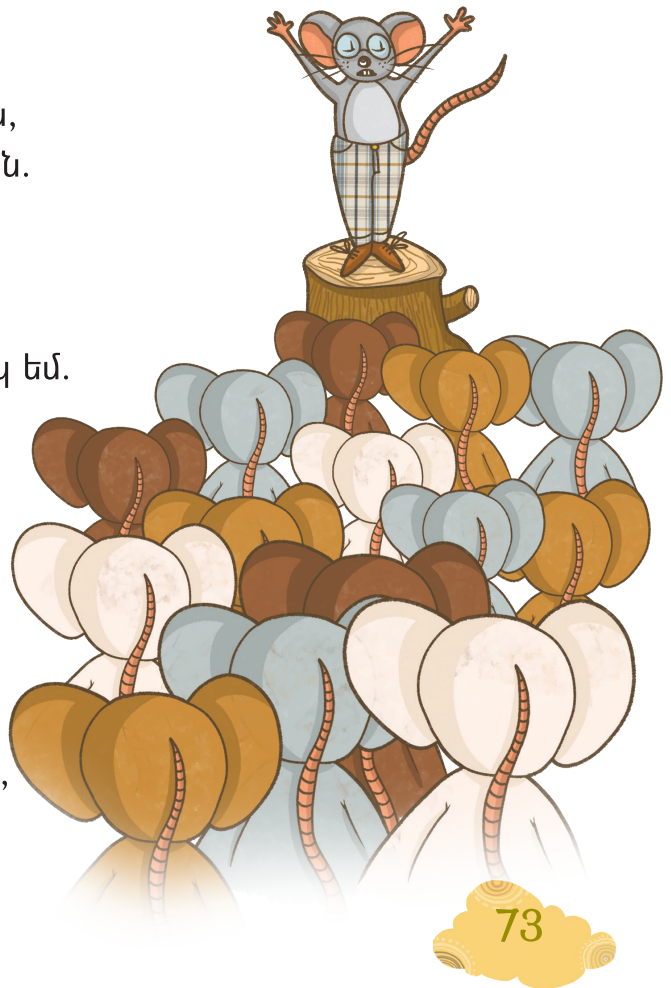
Հաճում-մաճում
Թիզ ու կեսը,
Քեզ չի հարգել,
Տես, չի եկել:
Ցավը թողա՛՛
Արքան գոռաց,
Թե. Հա՛, թեքք,
Էն ըմբոստին
Ոտս բերեք:
Հինգ, վեց
Գազան
Ելան, հասան,
Էն աղվեսին
Մի կերպ գտան,
Պատճառն ասին,
Բերին ատյան:

Արքան գոռաց.
- Ու՛ր ես, մեռած...
- Ասեմ ձեռաց,-
Աղվեսն ասաց.-
Տեր վեհափառ,
Խնդիրս առ.
Որ լսեցի՝ դու հիվանդ ես,
Էլ ի՛նչ ասեմ, ինձ հո գիտե՛ս,
Ինչպես գլխիս կրակ վառած
Եվ պատանս էլ թևիս առած
Հա՛ էստեղը,
Հա՛ էնտեղը,
Վերջը գտա
Ցավիդ դեղը:
Գելի մորթին արա մուշտակ.
Միսը շորվա խմիր տաք-տաք:
Քրտնեց կողդ,
Կանցնի դողդ:
Որ չտվեց էսպես թելին,
Իսկոյն գետնին դրին գելին:
Արքան հագավ գելի կաշին,
Միսը կերավ նախաճաշին:
Քրտնեց կողը,
Անցավ դողը,
Մեջտեղ գնաց
Զրպարտողը:

Մկների ժողովը

Սով էր, սով էր Մկստան,
Կատվի ձեռքից լկստան,
Գզիրն ընկավ դռնեդուռ,
Էլ չթողեց տուն, կտուր,
Ջահել, ահել գեղովի,
Ջոջերին ջոկ, տեղովի
Կանչեց, բերեց ժողովի,
Թե ի՞նչ անեն, որ կատվեն
Մի հնարքով ազատվեն:
Եկան գյուղի ջոջերը,
Երկար, բարակ պոչերը,
Մասնակցեցին խորհրդին,
Մի մուկ խոսեց իր հերթին.
- Լսեք, մկներ ցեղակից,
Չունեն որդի, կողակից.
Ես մի անտեր ծերուկ եմ,
Բայց պատվավոր մի մուկ եմ.
Պակսեց ուժը իմ ոտի,
Պետք է մեռնեն անոթի.
Սովն է չոքել դռանը,
Ա՛խ, մոռանը, մոռանը,
Վեր է ընկել մառանը,
Ինչքան ասես նազ անի,
Ստից սատկի, տազ անի,
Մուկ տեսնելիս խաղ անի,
Գլխից բռնի, կախ անի,

Թաթովը տա, խաղ անի,
 Ուտի, քեֆը չաղ անի.
 Էսպես զուլում ու կրակ,
 Դեռ աչքերն էլ ջուխտ ճրագ:
 Բայց թե ազնիվ մեր ցեղը
 Կորչելու չէ զուր տեղը,
 Ցավն էլ ունի իր դեղը:
 Ա՛յ, բերել եմ ես մի զանգ,
 Ծափ, ծլնգոց,
 Մեջը զնգոց.
 Կատվի վզից մենք կախ տանք,
 Որ ինչքան էլ օրորա,
 Որ ինչքան էլ շորորա,
 Ստից սատկի, տազ անի,
 Գալն իմանանք գազանի:
 Է, զանգը ո՛վ կախ անի.
 - Ալո, դո՛ւ.
 - Ալո՛ն տանի:
 - Բալո, դո՛ւ:
 - Բալո՛ն կախե:
 - Չալո, դո՛ւ:
 - Չալո՛ն կա՛ղ է:
 - Մստո, դո՛ւ:
 Մստո՛ն կարճ է:
 - Փստո, դո՛ւ:
 - Էդ էլ խի՛ղճ է:
 - Համբո, դո՛ւ:
 - Ես տկար եմ:
 - Չամբո, դո՛ւ:

- Ասենք՝ տարա՛,
Բա որ կատուն գա ինձ վրա՛:
- Բտոն, Խտոն թող մեկից
Բոնեն կատվի քամակից:
- Ինչ է խոսում չոր գանգը,
Լավ է՝ դու տար էդ գանգը,
Էլ ինչ Բտո, ինչ Ֆստան,-
Ճստաց Բտոն ճստճստան:
- Լռի՛ր, հանդուգն,
Կոտորվե՛ք դուք,
Վախկոտներիդ ես թաղեմ,
Ճանճ ասեմ, թե՛ գանգ կախեմ,-
Գոչեց ջոջը,
Քաշեց պոչը:

Կարիճն ու գորտը

Սև կարիճը լճի ափին տեսավ մի գորտ,
Ասավ.- Ա՛յ գորտ, ճարպիկ լողորդ,

Ա՛ն ինձ մեջքիդ ախպերաբար,

Առ ու լճի էն ափը տար:

Էն ինչ գորտն էր,

Քաջ լողորդ էր,

Շալակն առած սև կարիճին,

Իրեն տվեց կապույտ լճին:

Բայց կարիճը խայթեց գորտին,

Խեղճը ջրում փռվեց լերդին,

Ուշքը գնաց,

Նվաղելով հա՛ կոկոաց.

- Կարիճ...

Դահիճ...

Ես էլ կորա՛...

Դու էլ կորար,

Ա՛յ անկամորդ...

Ղորտ... ղորտ... ղրրտ...

- Բնությունս է էդպես, այ գորտ:

Թե չխայթեմ,

Ես կպայթեմ,-

Կարիճն ասաց,

Ինքն էլ խեղդվեց՝ ափ չհասած:

Գայլն ու մկնիկը

Գայլը հոտից իր հանդի
Զարկեց տարավ մի մաքի,
Կերավ փորն ու փտորը,
Պառկեց մինչև կեսօրը,
Մուկը հեռվից հոտմտաց,
Ելավ գնաց
Հոփիկ-թոփիկ
Ու մի ճոթիկ
Մսից առավ
Ու թռավ:
Գայլը զարթնեց,
Իրեն ջարդեց,
Թե՛ հայ-հարայ,
Ալմն, թալմն,
Էյ, պահապան,
Մատնեցին,
Վատնեցին,
Ինչ ունեի՝ թալնեցին:

Նապաստակի վախը

- Ա՛յ նապաստակ,
Ինչ ես փախչում
Դու սրտաճաք,-
Հարցրին ճամփին
Նապաստակին:
- Բա լուր չունե՞ք
Դուք աշխարհքից,
Ինչքան ուղտ կա՝
Պիտի պայտեն,-
Պատասխանեց
Նապաստակը:
- Հոգիդ սիրես՝
Թող կատակը.
Ու՛ղտ ես, ինչ է,
Որ քեզ պայտեն:
- Հարցնողն ղվ է,
Հլա առաջ
Մի կպայտեն,
Գնա ու դու
Նրանից դեն
Նոր հաստատի,
Որ դու ուղտ չես:

Շունն ու ձին

Մի տան բակում շունն ու ձին
Իրար առան, վիճեցին:
Շունը ձիուն
Թե՛ գլխիդ ձյուն,
Ինչ մեծ բան ես.
Բեռ կտանես,
Արտ կվարես:
Ձի, ձի խնոցի.
Վրաս հեծի,
Մեծ ջուրն անցի,
Տար, դեն գցի:
Է, թող կորչի՛ աննշանը.
Ա՛յ, ինչ ասեմ ինձ պես շանը.
Ես ցերեկով տունը պահեմ,
Ես գիշերով հոտին նայեմ...
Ձին ոտ մեկնի ինձ հավասար:-
Ձին թե՛ ճիշտ է, Հաչան Բասար,
Ես որ հանգիստ կողքիս պառկեմ,
Բեռ չկրեմ,
Արտ չվարեմ,
Տուն կլինի՛, որ դու պահես,
Հոտ կլինի՛, որ դու նայես:

Գորտն ու կովը

Գորտը գորտին ասավ.- Քեռի՛,
Խնդրեմ՝ էս կողմ մի ետ դառի.

Տես՝ ուռնի եմ,

Փուքն առնի եմ,

Ուղիղն ասա,

Կովին հասա՛:

- Զուր է, վերջ տուր,

Կովն ճիւղ, դու ճիւղ:

- Հիմի, քեռի՛,

Ուռա՛ իսկի:

- Շատ չեն զոռի,

Նույնն ես, սըսկի՛:

- Մի տեն, քեռի՛...

-Նույնն ես, լռի՛,

Աշխարհ կանցնի,

Եթե գորտը

Կովին հասնի:

- Ա՛յ, տեն, քեռի՛...

- Թեկուզ մեռի,
Դու բաց աչքով
Չես դառնա կով:
Գորտը ուռավ,
Փքվեց նորից,
Խիստ փուք առավ,
Ճաքեց զոռից:
Ով որ փքվի,
Նա կքքվի:

Գայլն ու կատուն

Գայլն անտառից
Փախավ գեղը.

- Նեղն եմ, նեղը,-

Ասաց կատվին,-

Ասլան-բալա,

Քո հոր պատվին

Մի ճար արա.

Մի տես հլա,

Որսորդ ու շուն,

Թագի, թուլա

Միսս են կրծում,

Ինձ հալածում:

Ա՛յ կտրվի՛

Դրանց հոտը.

Մի մարդ ցույց տուր,

Պահվեմ մոտը:

- Ա՛յ ցեղակից,- գոչեց կատուն,-

Գնա, մտիր Մարոյենց տուն.

Նա չափազանց բարի կին է:

- Ես էլ գիտեմ, որ անգին է,

Բայց որ նրա հորթն եմ կերել...

- Բկիդ կանգներ, լավ չես արել:

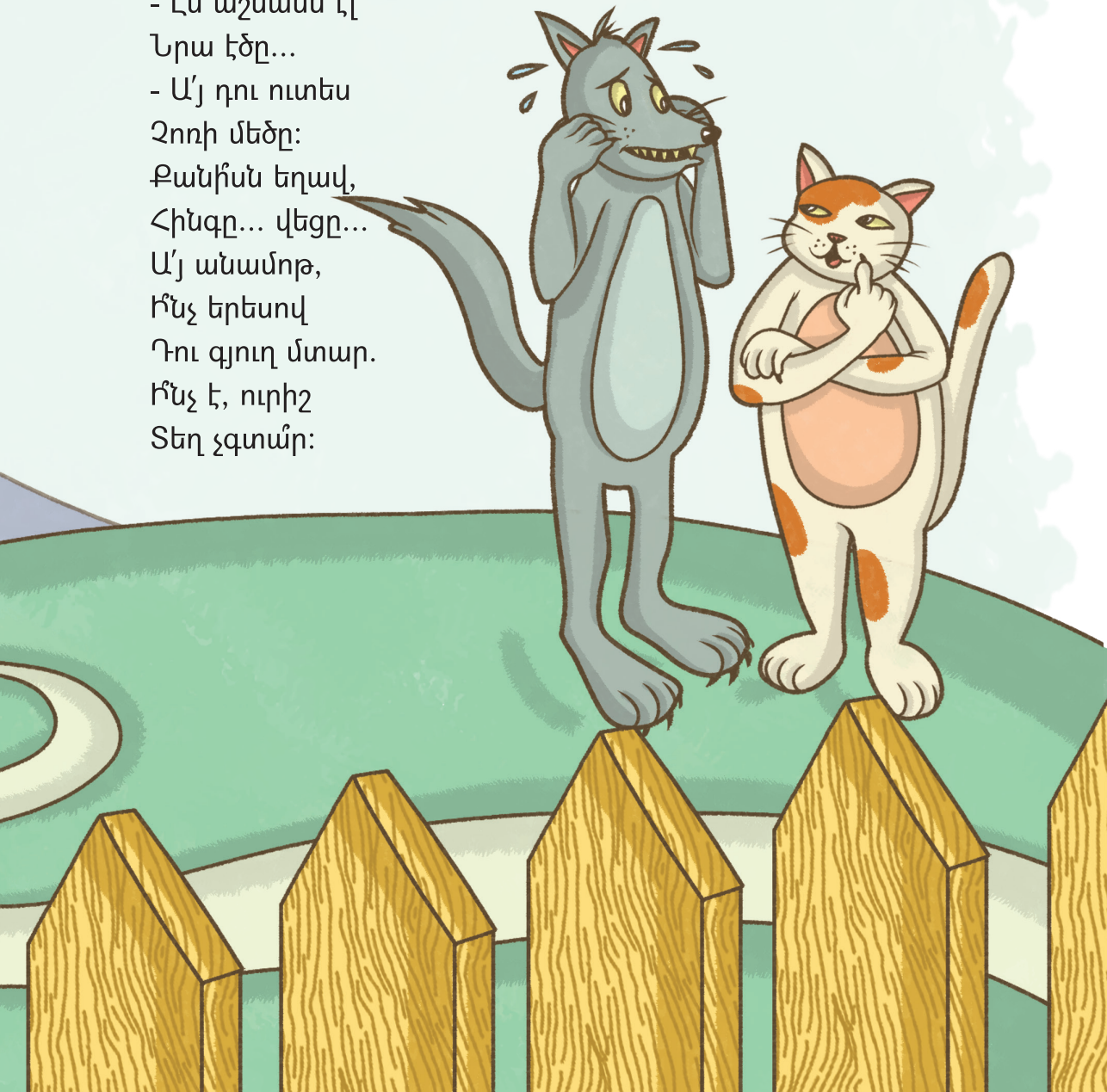
Այ, Դավթի մոտ. կուզեմ, կանչեմ:

- Նրանից էլ ես կամաչեմ.

Հենց ամառը
Կերա Դավթի փոքրիկ գառը...
- Ու՛մ ասեմ էլ...
Հա, մեր Ջաքին:
- Էս գարնանն էլ
Նրա մաքին...
- Ո՛վ մնաց էլ.
Հա, երեցը:
- Էս աշնանն էլ՝
Նրա էծը...
- Ա՛յ դու ուտես
Չոռի մեծը:
Քանիսն եղավ,
Հինգը... վեցը...
Ա՛յ անամոթ,
Ինչ երեսով
Դու գյուղ մտար.
Ինչ է, ուրիշ
Տեղ չգտար:

Գյուղն հիմա՛ր է,
Որ թշնամուն
Պատասպարե:
Ով ինչ բրդե,
Էն կխրթե:

Քամին ու մարագը

Քամին վազեց
Արագ, արագ
Կանգնեց, կանչեց.
- Մարագ, մարագ,
Հո գիտես՝ ինչ
Ուժի տեր եմ,
Դուռդ լայն բաց,
Դարման բերեմ:
Մարագը թե՛
- Գնա՛ բանիդ,
Ես կարոտ չեմ
Քո դարմանիդ.
Քո դարմանը
Թող քեզ լինի,
Իմ դարմանը
Դու մի տանի:

Ճանճը

Խոնարհ ու հեզ
Մի հոգնած եզ,
Արորն ուսին,
Ճանճը պոզին,
Մի իրիկուն
Գալիս էր տուն:
Մին էլ ճամփին
Մի ուրիշ ճանճ
Էն նստածին
Ասավ. - Տո՛, մանչ,
Էս եզան հետ
Որտեղի՞ց էր:
Քիթը տնկած
Ճանճը ասաց.
- Մենք որտեղի՞ց.
Վարում էինք,
Վարատեղի՞ց: